

Martyna Agnieszka Znamiorska (1964–2020)

Urodziła się 10 stycznia 1964 r. w Kielcach jako córka Tadeusza Kaszy i Barbary z Marynowskich. Wkrótce potem rodzina przeniosła się do Zielonej Góry, z którym to miastem Martyna związała się na całe życie. Tu odbyła edukację podstawową i średnią, zwieńczoną maturą w I Liceum Ogólnokształcącym im. Edwarda Dembowskiego w 1983 r. W tym samym roku zdała egzamin wstępny na Uniwersytet Wrocławski, gdzie na Wydziale Historyczno-Filozoficznym rozpoczęła studia historyczne. Na drugim roku studiów wybrała specjalizację archiwalną, jako jedna z zaledwie trzech dziewcząt, które w tym czasie obrały ten kierunek. Tam, w trakcie pięcioletniej nauki, zdobyła gruntowne wykształcenie w zakresie badania przeszłości, pisząc pod kierunkiem prof. dr hab. Stefanii Ochmann pracę magisterską pt. „Udział senatorów w sejmach lat 1649–1655”, którą z wynikiem bardzo dobrym obroniła w 1988 r. Uzyskawszy dyplom magistra historii ze specjalizacją archiwalną, powróciła do Zielonej Góry, gdzie zgodnie ze zdobytym właśnie wykształceniem, podjęła pracę w państwowej służbie archiwalnej.

Z dniem 1 września 1988 r. zatrudniła się w Archiwum Państwowym w Zielonej Górze, mieszczącym się w tym czasie (1959–2013) w dziewiętnastowiecznym pałacu w podmiejskiej wsi Stary Kisielin. Skierowano ją do oddziału Opracowania, gdzie jako młodszy archiwista zajęła się inwentaryzowaniem i porządkowaniem miejscowego zasobu aktowego, stopniowo nabierając doświadczenia i awansując na kolejne stopnie zawodowe, aż do starszego kustosa. W 2000 r. została kierownikiem oddziału. Była jednym z najbardziej aktywnych członków komisji metodycznej, podczas obrad której prezentowała opracowane przez siebie inwentarze, jak również recenzowała wiele tego typu pomocy ewidencyjnych, przygotowywanych przez koleżanki i kolegów z archiwum. Jej doświadczenie i ogromne zaangażowanie w pracy wykorzystywano także w działaniach innych zespołów doradczych. Od 1998 r. regularnie uczestniczyła w pracach Komisji Archiwalnej Oceny Dokumentacji, będąc przez kilka lat jej przewodniczącą, a potem niezwykle sumiennym sekretarzem.

Dzięki jej pracy do rąk badaczy trafiły dziesiątki inwentarzy archiwalnych, zarówno akt zespołów przejmowanych na bieżąco, jak i tych, które przez wiele lat nie mogły doczekać się pełnego opracowania. Osobiście przygotowała blisko 80 zespołów archiwalnych i nadzorowała prace nad ponad setką innych. Redagowała wstępy do inwentarzy z dokładnymi dziejami twórców danej dokumentacji. Wśród tych materiałów wymienić można m.in.: akta starostw powiatowych z lat 1945–1950, rad narodowych i urzędów miejskich oraz gminnych, w tym olbrzymi, bo liczący ponad 9 tys. j.a. zespół Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Zielonej Górze z lat 1953–1973, ale też zespoły kilku zakładów przemysłowych, jak choćby Zaodrzańskiego Zakładu Przemysłu Metalowego „Zastal” (z lat 1945–1992, ponad 800 j.a.) czy Lubuskiej Fabryki Zgrzeblarek Bawełnianych „Polmatex-Falubaz” w Zielonej Górze (z lat 1945–1999, 341 j.a.). Wdrażała w archiwum nowe rozwiązania w zakresie opracowania zasobu.

Z wielkim zaangażowaniem podejmowała się zadań przekraczających zakres zwykłych obowiązków. Szczególnie istotne okazały się jej liczne inicjatywy zmierzające do pozyskania materiałów archiwalnych będących w posiadaniu osób prywatnych. Dzięki niej do zasobu zielonogórskiego Archiwum Państwowego trafiło w 2013 r. blisko 80 tys. niezwykle cennych fotografii autorstwa Czesława Łuniewicza (1927–2014) – wieloletniego fotoreportera „Nadodrza”, dokumentujących różnorodne wydarzenia na ziemi lubuskiej z lat 1959–2010. Pozyskała też wiele innych cennych zbiorów i kolekcji prywatnych. Przyczyniła się również do odnalezienia akt Wydziału ds. Wyznań Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Zielonej Górze. Jej wszechstronne zaangażowanie w pracę i życie archiwum przejawiało się na wielu polach i na różnych płaszczyznach. Uczestniczyła m.in. w opracowaniu koncepcji budowy nowego obiektu, do którego archiwum przeprowadziło się w 2013 r. Osobiście kierowała pracami przy przemieszczaniu zasobu. W kolejnych latach to właśnie jej powierzono odpowiedzialność za wielki program retrokonwersji całej ewidencji, który w Archiwum Państwowym w Zielonej Górze zakończył się pełnym sukcesem.

Martyna Znamiorska uczestniczyła w życiu naukowym swojego archiwum i regionu. Brała czynny udział w kilku konferencjach naukowych, organizowanych m.in. przez IPN Oddział w Poznaniu i NSZZ „Solidarność” Zarząd Regionalny w Zielonej Górze. Była autorką kilku artykułów o tematyce historycznej i archiwalnej. Poświęciła się też edukacji nowych pokoleń archiwistów. Od 2004 r. prowadziła zajęcia w zielonogórskiej Wyższej Szkole Pedagogicznej, przekształconej potem w Uniwersytet Zielonogórski, wykładając przedmioty: zarządzanie dokumentacją i podstawy pracy kancelaryjnej. W samym Archiwum Państwowym w Zielonej Górze często pełniła rolę opiekuna praktykantów i stażystów.

Już na początku swojej pracy zawodowej, czyli w 1988 r., wstąpiła w szeregi Stowarzyszenia Archiwistów Polskich, stając się od razu bardzo aktywnym jego członkiem, pełnym inicjatyw i nieuchylającym się przed nakładanymi nań społecznymi obowiązkami, podchodząc do nich z wielkim entuzjazmem. Ciesząc się zaufaniem kolegów, wybierana była na różne funkcje. W latach 2007–2012 pełniła obowiązki sekretarza i skarbnika Zarządu Oddziału SAP w Zielonej Górze, a potem jego prezesa. Z tego grona wybierano ją delegatem na walne zjazdy stowarzyszenia, m.in. w latach 2007 i 2012. Podczas tego ostatniego, odbywającego się we Wrocławiu, została członkiem, a potem przewodniczącą Sądu Koleżeńskiego SAP. Organizowała i prowadziła kursy kancelaryjno-archiwalne dla archiwistów zakładowych w ramach SAP, była aktywna na warsztatach archiwalnych. Jak odnotowali jej współpracownicy: była cierpliwym pedagogiem.

W pracy archiwalnej dała się poznać jako osoba niezwykle rzetelna, pracowita i, jak napisał jej dyrektor: „całym sercem oddana sprawom archiwalnym”, praktycznie do ostatnich chwil, dopóki pozwalało jej na to zdrowie... Był w tym nie tylko niezaprzeczalny heroizm, co ogromne poczucie obowiązku i odpowiedzialności za pracę, ale również wielkie umiłowanie zawodu.

Martyna Znamirowska była powszechnie, szczerze lubiana i szanowana, zarówno w czasie studiów, jak i przez cały okres pracy zawodowej. Dla każdego potrafiła znaleźć czas, nigdy nie przeszła obojętnie obok osób potrzebujących pomocy czy wsparcia. Była „wspaniałym doradcą i po prostu... dobrym człowiekiem”, jak napisali jej koledzy z archiwum. Była bardzo dobrym Człowiekiem. Jej drobną sylwetkę, zawsze uśmiechniętą twarz, zapamiętamy na zawsze.

Za zasługi w pracy archiwalnej została przez prezydenta RP w 2016 r. odznaczona Srebrnym Krzyżem Zasługi.

W 1988 r. wyszła za mąż za kolegę z roku Stanisława Znamirowskiego, z którym miała dwóch synów.

Martyna Znamirowska zmarła wieczorem 1 listopada 2020 r., a więc w uroczystość Wszystkich Świętych, po długich zmaganiach z przewlekłą, ciężką chorobą. Pochowana została 9 listopada na nowym cmentarzu komunalnym przy ul. Wrocławskiej w Zielonej Górze. Na miejsce wiecznego spoczynku, pomimo COVID-owych ograniczeń, odprowadziło ją, poza rodziną, liczne grono współpracowników z archiwum, Stowarzyszenia Archiwistów Polskich, uczniów i kolegów z czasów studiów.

Ivo Łaborewicz
Archiwum Państwowe we Wrocławiu Oddział w Jelenie Górze